

Simpozij: Čebelarji družine Rothschütz iz Podsmreke pri Višnji Gori

V čebelarskem centru na Brdu pri Lukovici je bil 17. maja 2011 simpozij z naslovom »Čebelarji družine Rothschütz iz Podsmreke pri Višnji Gori«, v okviru katerega je bil predstavljen tudi zbornik »Obstoja pa ena pridna in utrjena čebela, taka je kranjska«. Avtorji zbornika – zaslužni prof. dr. Andrej Šalehar, g. Janez Gregori, g. Franc Šivic, g. Anton Koželj in g. Pavel Groznik – so predstavili svoje prispevke ter jih na koncu strnili v nekaj sklepnihi točki simpozija.

Sklepi simpozija: Čebelarji družine Rothschütz iz Podsmreke pri Višnji Gori

Čebelarji družine Rothschütz – Roschütz

V 19. stoletju in na prelomu tega stoletja v 20. stoletje je imela na čebelarskem področju na Kranjskem vodilno vlogo družina Rothschütz iz Podsmreke pri Višnji Gori. Zasluge članov te družine sta predvsem strokovna in vsestranska popularizacija kranjske čebele ter posredovanje genskega materiala, na podlagi katerega je bila naša čebela prepoznana kot samostojna podvrsta *Apis mellifera carnica*. Njena tipiska lokaliteta je Kranjska, torej zdajšnja Slovenija.

Predstavljeni so vsi člani družine, ki so po zdajšnjem vedenju imeli kakšen koli stik s čebelarstvom. Začetnik čebelarstva je bil dr. Filip (Philipp) Roschütz (Rothschütz), njegovo delo pa je nadaljeval njegov sin Emil, najpomembnejši član družine. Predstavljena je pestra dejavnost posameznih članov družine, katere temelj je bilo družinsko podjetje Kranjski trgovski čebeljak. To so bili začetki trgovine s kranjskimi čebelami v večjem obsegu na Kranjskem.

Kranjski trgovski čebeljak družine Rothschütz

Velikemu razvoju čebelarstva na Kranjskem v 18. stoletju je zaradi uveljavitve sladkorja, ki je veliko cenejši od medu, sledilo nazadovanje, saj je to vplivalo na donosnost čebelarjenja. Čebelarstvo se je znova razmahnilo v drugi polovici 19. stoletja, ko se je začela trgovina s kranjskimi čebelami, pospeševali pa so jo tudi čebelarji sejmi. Emil Rothschütz, izjemen čebelarski strokovnjak in pisec, je leta 1868 v Podsmreki pri Višnji Gori ustanovil podjetje Kranjski trgovski čebeljak in začel prvi na Kranjskem na veliko trgovati s kranjsko čebelo in čebelarskimi potrebščinami. Njegovo zgledu so sledili številni drugi čebelarji in trgovci. Opisane so okoliščine nastanka podjetja, njegovo delovanje in propad. Podrobneje je opisan tudi eden izmed prodajnih katalogov.

Ustanovitev Kranjskega društva za umno čebelarstvo leta 1873

V drugi polovici 19. stoletja je v glavah nekaterih vodilnih čebelarjev na Slovenskem dozorela ideja o ustanovitvi čebelarske organizacije, katere poglavitni namen je bil izobraževati in usposabljaliti svoje člane. To je bil čas velikega napredka na vseh področjih človekove dejavnosti in seveda tudi v čebelarstvu. Kranjska čebela, ki je po zaslugi članov družine Rothschütz zaradi svojih odličnih lastnosti najprej zaslovela zlasti v Srednji Evropi, pozneje pa tudi drugod po svetu, je omogočila pravi razcvet trgovine s čebeljimi družinami in maticami. Pomembno sredstvo za obveščanje članstva leta 1873 ustanovljene čebelarske organizacije, poimenovane Kranjsko društvo za umno čebelarstvo, sta bili glasili Slovenska čebela in njena nemška vzporednica Die Krainer Biene, ki sta začeli izhajati istega leta.

Kranjska čebela med leti 1857 in 1879 in čebelarji družine Rothschütz

Scopoli (1770) je v svojem delu »Dissertatio de Apibus« (Razprava o čebelah) našo čebelo poimenoval »Apes carnolicae« (kranjske čebele). Razi-skava dogajanje s kranjsko čebelo od nemškega poimenovanja »Die krainische Biene« (leta 1857) do priznanja (leta 1879), je potrdila, da je članek »Aus Unterkrain«, ki ga je napisal dr. Roschütz iz Nove vasi pri Radečah in je bil objavljen v glasilu Bienen-Zeitung leta 1857, začetek številnih objav (skupaj 165) s podatki o njenih preizkusih v različnih evropskih državah. Številni so bili tudi mnenja, da so kranjske čebele pravzaprav italijanske. Po morfoloških lastnostih bi jim morda v nekaterih primerih lahko celo delno pritrdili, ker sta se populaciji kranjske in italijanske čebele mešali tudi tedaj. Vendar so imele kranjske čebele še številne druge lastnosti, kot so mirnost, pridnost, krotkost, zgodnja in pogosta rojnost ter donosnost, to pa so kmalu spoznali in potrdili številni tuji čebelarji. Za širitev kranjske čebele je posebno zaslužen Emil Rothschütz (sin dr. Roschütza), ki je na gradu Podsmreka pri Višnji Gori leta 1868 ustanovil Krainer Handelsbienestand (Kranjski trgovski čebeljak). Znanstveno ime *Apis mellifica carnica* je zapisano leta 1875 v prvi knjigi dr. A. Pollmanna, ki jo je še obširneje predstavil v svoji drugi knjigi leta 1879. Takrat je bila kranjska čebela dokončno priznana, njeno veljavno znanstveno ime pa je *Apis mellifera carnica*, Pollmann 1879.

Imkers Rundschau, Fachblatt für Bienenzucht (Čebelarški razgledi, strokovni list za čebelarjenje)

Družina čebelarjev Rothschild je z urejanjem in izdajanjem revije Imkers Rundschau, Fachblatt für Bienenzucht (Čebelarški razgledi, strokovni list za čebelarjenje) od leta 1890 do 1893(1–6) zapolnila praznino, ki je v slovenskem čebelarstvu strokovnem periodičnem slovstvu nastala po prenehanju izhajanja revije Slovenski čebelar in sadjerejec (1889). Revija je izhajala v samozaložbi na stroške podjetja Krainer Handelsbienenstand (Kranjski trgovski čebelnjak), katerega sedež je bil na gradu Podsmreka pri Višnji Gori. Res da je revija pisana v nemškem jeziku, a je že s tem, da je izhajala v Višnji Gori, veliko prispevala k potrditvi in poznavanju naše kranjske čebele. Podlago za izdajanje pa moramo iskati tudi v čebelarstvu znanju, ki ga je imela družina čebelarjev Rothschild in katerega dokaz je tudi še za zdajšnji čas moderna usmeritev programa revije v trajnostno čebelarjenje.

Prispevki k bibliografiji: Čebelarji družine Rothschild (Rothschütz, Ravenegg, Rožič, R. ...)

Čebelarji družine Rothschild imajo pionirsko vlogo pri poimenovanju, uveljavitvi in priznanju kranjske čebele. Pri tem je bila zelo pomembna njihova publicistična dejavnost. Dokazano so bili pri tem dejavni zlasti Philip (Emilov oče; častni doktor), Emil, Philip (Emilov sin), Antonija (Emilova žena) in drugi. Pri številnih objavah so zapisane le inicialke: »R.«, »B. R.«, »R. E.«, »R. Ph.« in druge. Nastopajo pod različnimi priimki – Rothschild, Rothschild, Ravenegg, Rožič, Rothšic, R. ... V bibliografijo je uvrščenih 20 monografij in tiskov (skupaj s ponatisi) in 171 objav v periodičnih publikacijah. Odkrita so bila tudi malo znana dela (Berichte über kranjer Biene ... – Poročila o kranjski čebeli ...) in še posebej izdajanje strokovne čebelarstva revije Imkers Rundschau, Fachblatt für Bienenzucht (Čebelarški razgledi, strokovni list za čebelarjenje). Veliko njihovih del in objav je izšlo v samozaložbi na stroške njihovega podjetja Krainer Handelsbienenstand (Kranjski trgovski čebelnjak), katerega sedež je bil na gradu Podsmreka pri Višnji Gori.

Foto: MB

belnjak), katerega sedež je bil na gradu Podsmreka pri Višnji Gori.

Po sledeh zapuščine čebelarjev družine Rothschild

Opisana je ohranjena zapuščina čebelarjev družine Rothschild. Predsednik Slovenskega čebelarstva društva Josip Verbič je, kot lahko preberemo v njegovem poročilu s seje, 2. decembra 1932, za društveno knjižnico pridobil 98 strokovnih knjig, od tega 56 knjig iz nekdanje Rothschildove knjižnice v Podsmreki pri Višnji Gori. Knjige, ki so jih napisali in izdali, so posamič na knjižnih policah štirih slovenskih knjižnic. Posamezne hranijo tudi v osmih knjižnicah v Evropi in v štirih v ZDA. Ohranjenih je pet prodajnih katalogov, revija Imkers Rundschau, poročilo o kranjski čebeli iz leta 1868, revija Die Krainer Biene in predstavljen je Rothschildov listovni panj iz leta 1868. Pri potomcih Janeza Zupančiča so iz zapuščine čebelarjev družine Rothschild shranjeni čebelji panji, čebelarstva orodja in strešne zastavice. V čebelarški zbirki čebelarja Antona Koželja je klišé slike s podpisom Emila Rothschilda, Bestelungsbuch (Dostavna knjiga), Arbeiter – Lohnbuch (Delavci – mezdna knjiga), štirje prodajni katalogi Petra Majdiča, dva tovarna lista in dopisnici ter več klišejev s čebelarstvom orodjem.

Zaslужni prof. dr. Andrej Šalehar

Odkritje doprsnega kipa čebelarstva strokovnjaka Emila Rothschilda

Regijska čebelarstva zveza Petra Pavla Glavarja je skupaj s KS Višnja Gora 20. maja 2011 v višnjegorski mestni hiši pripravila posebno slovesnost v spomin na Emila Rothschilda, izjemnega čebelarstva strokovnjaka in pisca. Ob tej priložnosti sta podpredsednik ČZS g. Franc Šivic in predsednik

RČZ P. P. Glavarja g. Anton Koželj odprla razstavo čebelarstva dediščine družine Rothschild.

Na njej so bili javnosti prvič predstavljeni čebelarstvo orodje in panji iz delavnic v Podsmreki pri Višnji Gori ter neprecenljiva čebelarstva literatura. Največ zaslug za ohranitev teh eksponatov imata družina Zu-